

ע"פ 4654/06/20 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ע"פ 4654-06-20 מדינת ישראל נ' פלוני

בפני כבוד השופטת מרשק מרום, אב"ד
כבוד השופט עמית צלקובניק
כבוד השופט טרסי
מעוררת מדינת ישראל
באמצעות פמ"מ (פלילי) וע"י עו"ד שרה טל
נגד פלוני
משיב ע"י עו"ד מירי אדוט

פסק דין

ערעור על החלטת בית המשפט השלום ברחובות (כב' סגנית הנשיאה השופטת אפרת פינק) בת"פ 60223-05-18 מיום 23.4.20, בגדרה נדחתה בקשת המערערת לעיון חוזר בהחלטה כי המשיב אינו מסוגל לעמוד לדין, בהתאם לסעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א - 1991 (להלן: "החוק").

רקע עובדתי

מפרק המבוא בהחלטת בית המשפט קמא, ומהמסמכים הנוספים שבתיק, מצטיירת התמונה הבאה:

1. נגד המשיב הוגש כתב אישום בו יוחסו לו עבירות של תקיפת בת זוג ואיומים - לפי סעיפים 382(ב) ו-192 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977. על פי עובדות כתב האישום, ביום 25.5.18, עת הלכו הוא ובת זוגו (להלן: "המתלוננת") ברחוב ביבנה, החל ויכוח ביניהם. במהלך הוויכוח, כך המשיב את אמתו סביב צווארה של המתלוננת והוליך אותה כשהיא מכופפת ופניה לכיוון הרצפה, עד שנפלה לרצפה. מיד ובסמוך, בעודה שוכבת על הרצפה, הרים המשיב אבן משתלבת, החזיק אותה מעל לראשה ואמר לה "אני אהרוג אותך". באותה שעה, הבחין המשיב בשכנים שהגיעו למקום למשמע צעקותיה של המתלוננת לעזרה, ושמט את האבן מידו.

2. במסגרת הליך המעצר נשלח המשיב להסתכלות פסיכיאטרית בתנאי אשפוז. חוות-דעת ראשונה מיום 6.6.18 קבעה כי המשיב אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין. בהמשך, לאור אינדיקציות שהתקבלו בדבר שינוי במצבו הנפשי, נערכה חוות-דעת שניה ביום 24.7.18, אשר קבעה הפעם, בניגוד לחוות-הדעת הקודמת, כי המשיב אינו כשיר לעמוד לדין ואף לא היה אחראי למעשיו בעת ביצועם. עורך חוות-הדעת אף המליץ על מתן צו אשפוז כפוי בבית חולים פסיכיאטרי. בהתאם להמלצה זו, הורה בית-המשפט ביום 25.7.18, בהסכמת הצדדים, על הפסקת

ההליכים והורה על צו אשפוז כפוי לתקופה מרבית בת 4 שנים.

3. בהמשך, לאור שיפור במצבו של המשיב, הורתה הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית ביום 5.9.18 על שחרור המשיב מאשפוז, בכפוף להמשך שהייתו בטיפול מרפאתי כפוי. כחודשיים וחצי לאחר מכן, ביום 26.11.18, הגישה המערערת בקשה לעיון חוזר בהחלטה כי המשיב אינו מסוגל לעמוד לדין, בהתאם לאמור בסעיף 21א לחוק.

4. **ב"כ המערערת** טענה לפני בית המשפט קמא כי על פי מיטב שיקול דעתו של היועמ"ש, יש יסוד סביר להניח שהמשיב מסוגל לעמוד לדין ויש עניין לציבור בהעמדתו לדין, ועל כן יש לברר את סוגית כשירותו הדיונית באמצעות חוות-דעת פסיכיאטרית עדכנית. עוד טענה ב"כ המערערת כי בית המשפט אינו אמור לבדוק את טיב שיקולי ההעמדה לדין של התביעה ביחס לסעיף 21א לחוק, וזאת בדומה להעמדה מחודשת לדין לפי סעיף 21 לחוק, אשר אינה דורשת כל מעורבות מצד בית המשפט. היועמ"ש רשאי, לפי שיקול דעתו, לבקש לחדש את ההליכים, ובית המשפט מוסמך רק לבחון את כשירותו של המשיב לעמוד לדין במועד הבקשה, ולא לבחון את שיקול דעתו של היועמ"ש ולהשיג עליו. כל הטענות לעניין מעצרו ואשפוזו של המשיב, כמו גם לגבי עמדת המתלוננת וניהול חיים משותפים, אינם רלוונטיים לשאלת חידוש ההליכים. לפיכך, לאחר שהתקבלה חוות-דעת עדכנית, אשר אינה שנויה במחלוקת, ועל פיה המשיב כשיר כיום לעמוד לדין, על בית המשפט להורות על חידוש ההליך.

5. **ב"כ המשיב** טען מנגד, כי הטיפול שעבר המשיב, כמו גם עמדת בת זוגו המכחישה את העבירות, ועיתוי הבקשה, מעוררים תהיות בדבר הצורך בבקשה והעניין הציבורי שבחידוש ההליכים הפליליים נגדו. לטענתו, אין דומים השיקולים בהגשת כתב אישום לשיקולים בבקשה לחידוש הליכים, ולא מתקיימים התנאים לעיון חוזר. ככל שיחודשו ההליכים ינוהל הליך הוכחות, אשר יחייב את התייצבותם של כלל הפסיכיאטרים שנתנו חוות-דעת, ובשים לב למכלול הנסיבות דומה כי ניהול ההליך עומד בסתירה לאינטרס הציבורי. עוד הוסיף, כי בקשת התביעה הוגשה בשיהוי ניכר, ומאז הגשת הבקשה חלפה כשנה וחצי במהלכה שב המשיב לחייו. הוא מנהל אורח חיים נורמטיבי, שומר על רצף תעסוקתי ומערכת יחסיו עם המתלוננת תקינה. בנוסף, המשיב היה עצור בגין האירוע במשך כחודשיים ואושפז למשך חודש וחצי. בשל רצף הטעויות שנפלו בחוות-הדעת, עיתוי הגשת הבקשה וחלוף הזמן, לא מתקיימות נסיבות המצדיקות העמדת המשיב לדין. לחלופין, טען כי יש להורות על דחיית הבקשה מחמת הגנה מן הצדק בשל איפיה בררנית שכן בתיקים חמורים יותר, התביעה מסתפקת בתקופת האשפוז.

החלטת בית-המשפט קמא

6. בפתח החלטתו ציין בית המשפט קמא, כי חוק טיפול בחולי נפש דן בשני מקרים בהם ניתן "להחיות" את ההליך הפלילי, אשר הופסק בשל אי כשירות לעמוד לדין: האחד, עניינו במי ששוחרר באופן מלא מצו אשפוז או צו טיפול מרפאתי; השני, עניינו במי שעודנו מצוי תחת צו טיפול מרפאתי כפוי.

7. במקרה הראשון, המוסדר בסעיף 21 לחוק, שיקול הדעת המלא "להחיות" את ההליך המשפטי מצוי בסמכותו של היועץ המשפטי לממשלה, אשר רשאי להורות על העמדה מחודשת לדין, ולבית המשפט אין כל תפקיד או מעמד בהחלטה זו. שונה המצב המשפטי במקרה השני, החוסה תחת סעיף 21א לחוק. כאשר מדובר במי שמוחזק עדיין תחת צו לטיפול מרפאתי כפוי, שיקול הדעת המלא "להחיות" את ההליך המשפטי אינו מסור ליועץ המשפטי לממשלה, שכן עליו להגיש בקשה לעיון חוזר וההחלטה מצויה בידי בית המשפט.
8. סעיף 21א מונה שני שיקולים שעל היועמ"ש לשקול בטרם יגיש בקשה לעיון חוזר: עליו למצוא כי קיים יסוד סביר להניח כי המשיב מסוגל לעמוד לדין, וכן עליו להשתכנע כי נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו לדין. לדברי בית-המשפט קמא, מאחר ובין הצדדים נפלה מחלוקת ביחס לשיקולים שעל בית המשפט לשקול בהחלטה אם להיעתר לבקשה לעיון חוזר, ומאחר והסעיף עצמו אינו מפרט את אותם שיקולים, יש לאתר את התשובה בפרשנותו של הסעיף, לאור לשונו, תכליתו ועקרונות משפט כלליים. בהעדר פסיקה מנחה בסוגיה זו, פנה בית המשפט קמא למלאכת אותה פרשנות.
9. את דרכו הפרשנית פתח בית המשפט קמא בציון ההלכה הפסוקה לפיה אין בית-המשפט מתערב בשיקולי העמדה לדין של התביעה, אלא במקרים מצומצמים וחריגים ביותר. עם זאת, כך לטעמו של בית-המשפט קמא, סעיף 21א לחוק אינו מסמיך את היועמ"ש להעמיד לדין, אלא רק מסמיך את התביעה לבקש מבית-המשפט עיון חוזר בהחלטה כי המשיב אינו מסוגל לעמוד לדין. לפיכך, אין עסקינן בביקורת שיפוטית על החלטה להעמיד לדין, ואין בית המשפט מוגבל לשיקולים המצומצמים הרלוונטיים לביקורת כזו. בנוסף, ככל שבית המשפט היה מוגבל אך לשיקולים המצומצמים הרלוונטיים לביקורת על העמדה לדין, לא נהיר הטעם לאבחנה בין סעיף 21א לחוק, וניתן היה לקבוע סעיף אחד הרלוונטי לכלל המצבים בהם הוחלט כי נאשם אינו כשיר לעמוד לדין.
10. האבחנה בין הסעיפים מקורה, לדעת בית המשפט קמא, בטעמים מהותיים; ככל שנאשם כבר אינו נתון עוד תחת צו אשפוז או טיפול, הרי שהשיקול המרכזי שיש לשקול הוא האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין. לעומת זאת, כאשר הנאשם עודנו תחת צו טיפול מרפאתי, הרי שיש לשקול את נסיבות העניין בכללותן, וממילא, בית-המשפט רשאי לבקר את החלטת היועמ"ש ואינו מוגבל להתערבות המצומצמת בד"כ בתחום ההעמדה לדין. עוד ציין בית המשפט קמא כי יש לתת משקל להוראת סעיף 21א(ד) לחוק, ולפיה החלטה על חידוש ההליכים משמעותה שחרורו של המשיב מצו הטיפול המרפאתי הכפוי, ומדובר בשיקול נוסף שעל בית המשפט לשקול בהתאם לאינטרס הציבורי שבהמשך הטיפול. לפיכך, מצא בית-המשפט קמא כי נתונה בידו הסמכות והחובה לבחון האם מתקיימים במקרה הנדון שני התנאים המוזכרים בסעיף 21א: האם קיים יסוד סביר להניח כי המשיב מסוגל לעמוד לדין, והאם נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו לדין.
11. באשר לתנאי הראשון, שעניינו קיומו של יסוד סביר להניח כי המשיב מסוגל לעמוד לדין, השיב בית-המשפט קמא בחיוב. כפי שפורט לעיל, עובר להפסקת ההליכים בעניינו של המשיב הוגשו שתי חוות דעת פסיכיאטריות. חוות הדעת הראשונה קבעה כי המשיב אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין ואילו חוות הדעת השנייה, שעל בסיסה התקבלה ההחלטה המוסכמת להפסקת ההליכים, מצאה כי הוא אינו כשיר לעמוד לדין וכי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה. בהמשך, ביום 2.1.19, בתום דיון ראשוני בבקשת המאשימה לפי סעיף 21א לחוק,

הורה בית-המשפט קמא על הגשת חוות-דעת עדכנית, שלישית במספר. חוות-הדעת החדשה מיום 10.7.19 מצאה, בדומה לחוות-הדעת הראשונה, ובשונה מזו השנייה, כי הנאשם כשיר לעמוד לדין ואחראי למעשיו.

12. נוכח חוות-הדעת הסותרות שהתקבלו בעניינו של המשיב, הורה בית-המשפט קמא לפסיכיאטרית המחוזית, בהחלטתו מיום 17.7.19, ועל דעת ב"כ הצדדים, להתייחס לסתירות בין חוות-הדעת ולהבהיר כיצד יכולות הן לדור אחת עם השנייה. בחוות הדעת המשלימה שהוגשה בעקבות החלטה זו הובהר כי בחוות-הדעת השנייה, זו שהתקבלה בחודש יולי 2017, נפלה תקלה, בכך שחוות הדעת התייחסה בטעות לאירוע אלימות אחר שהתרחש בחודש פברואר 2018, במהלך הסתכלות פסיכיאטרית, ולא לעובדות כתב האישום העוסקות בעבירה מחודש מאי 2018. תקלה זו היא שמסבירה את הסתירה הנחזית בין חוות-הדעת בסוגיית האחריות המהותית, שכן חוות הדעת שקבעה היעדר אחריות למעשים התייחסה בטעות לאירוע עובדתי שונה בטיבו ובמועדו מזה המתואר בכתב האישום.

13. ובאשר לפערים בכל הנוגע לכשירות הדיונית, הזכיר בית-המשפט קמא כי הכשירות הדיונית אינה סטטית אלא דינאמית, ועל כן העובדה שבמועדים שונים ניתנו חוות דעת שונות בנושא זה אינה מעוררת קושי מיוחד. חוות הדעת השנייה מעידה על כך שבעת שניתנה לא היה המשיב כשיר לעמוד לדין, ובהחלטה שניתנה בעקבותיה בדבר הפסקת ההליכים לא נפל כל פגם. כיום, לאור מסקנות חוות הדעת השלישית, השתנה מצבו הנפשי של המשיב לטובה, ועל כן קיים יסוד סביר להניח כי המשיב מסוגל לעמוד לדין, אם כי לתקלה שנפלה בחוות-הדעת השנייה עשויה להיות משמעות ביחס לתנאי השני, בדבר הצדקת "החייאת" ההליך לנוכח מכלול הנסיבות.

14. בית-המשפט קמא מצא אפוא, כי התנאי הראשון מתקיים, ופנה לבחון את התנאי הנוסף - האם נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו של המשיב לדין? לשאלה זו השיב בית-המשפט קמא בשלילה. בית-המשפט פתח בכך שצוין כי כאשר מדובר בעבירות אלימות כלפי בת זוג קיים ככלל אינטרס ציבורי ראשון במעלה להעמיד לדין את מבצע העבירות. אלא שבמקרה שבפנינו לא ניתן להתעלם ממכלול הנסיבות הנוספות: כתב האישום הוגש עוד בחודש מאי 2018 והמשיב היה עצור במשך למעלה מחודשיים עד הפסקת ההליכים והוצאת צו האשפוז הפסיכיאטרי. בהמשך, שהה במשך כחודש וחצי בבי"ח פסיכיאטרי, ומאז הומר האשפוז בצו לטיפול מרפאתי, חלפו כשנה וחצי נוספות. בינתיים, כך לדברי ב"כ המשיב, חזרה המשיב והמתלוננת לזוגיות, ואף נישאו זה לזו, והמתלוננת מכחישה מכל וכל את האירוע המתואר בכתב האישום.

15. לכל אלה יש להוסיף את התקלה שנפלה בחוות-הדעת השנייה, שגררה בעקבותיה אשפוז ולאחריו גם צו טיפול מרפאתי כאמור. בנוסף, לו יחודשו עתה ההליכים, יופסק הצו לטיפול מרפאתי כפוי, זאת על אף חשיבותו למשיב, כפי שעולה מחוות-הדעת השלישית. בשים לב למכלול הנסיבות החריגות הללו, קבע בית-המשפט קמא כי הנסיבות בכללותן אינן מתאימות להחלטה בדבר עיון חוזר בהעמדת הנאשם לדין. לנוכח מסקנה זו, קבע בית-המשפט קמא כי אין עוד צורך לדון בטענות המשיב להגנה מן הצדק ואכיפה בדרנית, ודחה את הבקשה לעיון חוזר.

16. שגה בית-המשפט קמא בפרשנות שנתן לסעיף 21א לחוק, לפיה מקנה הוא לבית המשפט סמכות לשקול את מכלול הנסיבות ולבקר את שיקולי ההעמדה לדין. בשונה מעמדת בית-המשפט קמא, ההבחנה בין הוראות סעיפים 21 ו-21א לחוק נובעת מהשוני בסטטוס הרפואי של הנאשם, ומשאלת תוקפו של הצו השיפוטי. מצב בו מצוי עדיין נאשם תחת צו מרפאתי כפוי, אינו מאפשר ליועמ"ש להורות על העמדה לדין מבלי לברר את שאלת כשירותו הדיונית. לצורך בירור זה, פונה היועמ"ש לבית-המשפט שיבחן בכליו האם הנאשם כשיר לעמוד לדין, ומכאן הבקשה לעיין חוזר.

17. מלשון הסעיף, כמו גם מדברי ההסבר להצעת החוק, עולה כי שיקולי העמדה לדין שמורות ליועמ"ש, והוא המוסמך לבחינת כל נסיבות העניין בכללותן. אמצעי הביקורת של בית-המשפט על ההחלטה להעמיד לדין היא בחינת ה"הנחה" כי השתנו הנסיבות והנאשם מסוגל כיום לעמוד לדין. זו, ורק זו, הסוגיה שעמדה לפתחו של בית-המשפט קמא, ובדומה למצב המוסדר בסעיף 21 לחוק אין בית המשפט מוסמך לבחון את שיקולי חידוש ההליכים, גם כאשר מדובר בסיטואציה המוסדרת בסעיף 21א לחוק. עמדה זו מתחייבת אף מכוחם של ההיגיון והשכל הישר, שהרי כיצד יכול בית-המשפט לשקול את נסיבות העניין בכללותן, לרבות חומרי החקירה, העבר הפלילי, עמדות המתלונן וכיו"ב, שעה שאינו נחשף אליהן כלל.

18. שגה בית-המשפט קמא לא רק בפרשנות החוק, אלא גם במידת ההתערבות החריגה בשיקול דעתה של התביעה, חרף היותו ער להלכות באשר לאמת המידה המצומצמת שנקבעה בנושא זה בפסיקה. התביעה הפעילה שיקול דעתה באופן ראוי והולם. מכלול השיקולים הרלבנטיים לא עמד בפני בית-המשפט, אשר אינו רשאי לעיין בעברו הפלילי של נאשם, במספר חקירותיו, בניסיונות לשקמו, וכיו"ב. לאור זאת, יכולת הבקרה על שיקול הדעת של התביעה מצד בית-המשפט מוגבלת. לפיכך, שעה שקבע בית-המשפט קמא כי המשיב כשיר לעמוד לדין, לא היה עליו להחליף את שיקול דעתו בשיקול דעת התביעה, ולבחון האם נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדה לדין, אלא להיעתר לבקשה לעיין חוזר.

19. למעלה מן הצורך, גם בשקילת הנסיבות הגלויות בפני בית-המשפט, שגה בית-המשפט קמא בקבעו כי הן אינן מתאימות להעמדה לדין. בית-המשפט קמא ייחס משקל רב לתקלה בחוות-הדעת השנייה, אך עניינה של תקלה זו בכשירותו המהותית של המשיב בלבד, אשר לא נשאה תוצאות אופרטיביות כלשהן. כפי שציין בית המשפט קמא בהחלטתו, כשירות דיונית אינה סטטית אלא דינאמית, ומשכך, בצדק הופסקו ההליכים נגד המשיב, ומשכך, הוצא צו האשפוז בצדק ולמשיב לא נגרם כל עוול. בנוסף, אין לזקוף את הימשכות ההליכים לזכות המשיב, שעה שחלק מהדיונים נדחו לבקשתו ובשל אי-התייצבותו בפני הפסיכיאטר המחוזי.

20. שגה בית-המשפט קמא עת נתן משקל לטיפול המרפאתי בו מצוי המשיב, ובקבעו כי אחת ההצדקות לביקורתו נובעת מסעיף 21א(ד), המורה כי נאשם שבית-המשפט החליט לחדש את ההליכים בעניינו משוחרר מצו הטיפול המרפאתי. אמנם חידוש הליכים משמעותו שחרור מהצו, אך אין בהכרח משמעותו הפסקת הטיפול, כפי שגם עולה מדברי ההסבר לחוק.

21. שעה שעסקינן בалиמות בתוך המשפחה, מחויבת התביעה לשקול ביתר שאת את האינטרס הציבורי והערך של

שמירה על התא המשפחתי חף מאליומות. אשר על כן, שגה בית-המשפט קמא עת שקל לזכות המשיב את הכחשת האירוע מצד המתלוננת, ואת נישואי בני הזוג.

דין והכרעה

22. לאחר שנתנו דעתנו למכלול הטענות המפורטות שהביאו לפנינו ב"כ הצדדים ועיינו עיין היטב בהחלטת בית-המשפט קמא, סבורים אנו כי דין הערעור להתקבל. להלן יובאו נימוקינו, ונפתח, כמתחייב, בלשונו המפורשת של החוק. הנה כך מורים סעיפים 21 ו-21א לחוק, העומדים ביסוד הדיון:

"21. אושפז נאשם על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15(א) או נמצא בטיפול מרפאתי על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15(א) או על פי החלטת ועדה פסיכיאטרית לפי סעיף 28(ב) והוא שוחרר לאחר מכן לפי סעיף 28(ד), רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי הנאשם יועמד לדין על העבירה שבה הואשם.

21א. (א) מצא היועץ המשפטי לממשלה כי אף שנאשם נמצא בטיפול מרפאתי על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15(א) או על פי החלטת ועדה פסיכיאטרית לפי סעיף 28(ב), יש יסוד סביר להניח כי הוא מסוגל לעמוד לדין, וכי נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו לדין, רשאי היועץ המשפטי לממשלה לפנות לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר בהחלטה כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה.

(ב) לא יקבע בית המשפט כי נאשם כאמור בסעיף קטן (א) מסוגל לעמוד לדין, אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 15(ג), לפי העניין.

...

(ד) הועמד נאשם לדין לפי סעיף זה, ישוחרר מהטיפול המרפאתי; על נאשם ששוחרר כאמור והוגשה לגביו בקשה לפי חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן - חוק המעצרים) יחולו הוראות סעיף 48(א)(7) לחוק האמור.

23. בטרם נצלול לעומקן של ההוראות נזכיר, כי עניינם של שני הסעיפים הללו בנאשמים אשר לגביהם מצא בית המשפט, בהתאם לראיות שהובאו לפניו, ולאחר שהתקבלה בעניינם חוות-דעת פסיכיאטרית, כי הם אינם מסוגלים לעמוד לדין, מחמת היותם חולים במחלת נפש. על יסוד ממצאים אלה הורה בית המשפט על הפסקת ההליכים הפליליים, בהתאם להוראת סעיף 170 לחסד"פ, והוציא צו לאשפוז כפוי או לטיפול מרפאתי כפוי, בהתאם לסמכות המוקנית לו בסעיף 15(א) לחוק.

24. בעניינם של נאשמים מעין אלה טרם מוצה הדיון בכתב האישום שהוגש נגדם. ההליכים הופסקו בטרם הכרעה, ובית המשפט טרם קבע האם אשמים הם או זכאים. כל שנקבע הוא כי בשל מצבם הנפשי, על רקע המחלה ממנה הם סובלים, אין בכוחם להבין את פשר ההליכים המתנהלים נגדם ולקחת חלק פעיל בהגנתם, ועל כן לא

יהיה זה הוגן להמשיך בהליכים נגדם, כל עוד לא חל שיפור מספק במצבם. משאלה הם פני הדברים, ובשים לב לכך שסוגיית הכשירות הדיונית היא אכן דינאמית, כפי שציין בית-המשפט קמא, נדרש המחוקק לקבוע מנגנון אשר יאפשר חידוש ההליכים הפליליים, במקרים המתאימים, נגד אותם נאשמים אשר, בעקבות הטיפול הכפוי שקיבלו, חל שיפור במצבם הנפשי ושוקמה כשירותם לעמוד לדין.

25. בכך בדיוק עוסקים סעיפים 21 ו-21א לחוק, אשר מבחינים לעניין זה, כפי שניתן לראות, בין שני מצבים: האחד בו הסתיים באופן מוחלט הטיפול הכפוי שניתן מכוח הצו שהוציא בית המשפט, כך שהנאשם משוחרר ללא כל מגבלה; השני בו מוחזק הוא עדיין תחת צו לטיפול מרפאתי כפוי. מצב אחרון זה עשוי להתקיים בין אם הצו לטיפול מרפאתי כפוי ניתן ישירות על ידי בית המשפט או שצו האשפוז שניתן במקור בהחלטה שיפוטית הומר על ידי הוועדה הפסיכיאטרית בהוראה לטיפול מרפאתי כפוי, שדינה כצו של בית-המשפט לטיפול מרפאתי, כאמור בסעיף 28(ב) לחוק.

26. במקרה הראשון, מדובר כאמור במי ששוחרר ללא תנאי, והטיפול הכפוי בו, מכוח הצו שניתן לפי סעיף 15(א), הסתיים. לגבי נאשמים מעין אלה מורה סעיף 21 לחוק כי היועמ"ש רשאי יהיה להורות על העמדתם לדין על העבירה בה הואשמו, כלומר להורות על חידוש ההליכים. הסעיף אינו מפרט תנאים כלשהם להפעלת שיקול דעתו של היועמ"ש בחידוש ההליכים, אך אין למעשה חולק על כך, שבמסגרת שיקול דעת זה יבחן הוא כמתחייב את דבר קיומה של תשתית ראייתית מספקת ואת משקלו של האינטרס הציבורי בהעמדה לדין לאור מכלול הנסיבות, כאמור בסעיף 62 לחסד"פ.

27. במקרה השני, לעומת זאת, מורה סעיף 21א לחוק כי טרם מתן ההוראה בדבר חידוש ההליכים, נדרש היועמ"ש לפנות לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר, ובשונה מהמקרה הקודם אין הוא רשאי להורות באופן עצמאי על העמדתו של הנאשם מחדש לדין. נשאלת השאלה מה הטעם בהבחנה זו, והתשובה אף עשויה להביא עמה את הפתרון למחלוקת שנגלתה במקרה זה.

28. בית המשפט קמא סבר, כמפורט לעיל, כי האבחנה בין הסעיפים מקורה בטעמים מהותיים ולפיהם ככל שהנאשם כבר אינו נתון עוד תחת הצו, הרי שהשיקול המרכזי שיש לשקול הוא "האינטרס הציבורי" שבהעמדה לדין, אך כאשר הנאשם עדיין תחת צו לטיפול מרפאתי, הרי שיש לשקול את "נסיבות העניין בכללותן", ובית המשפט רשאי לבקר את החלטת היועמ"ש בהקשר זה (ראו פסקה 28 להחלטת בית המשפט קמא). מדברים אלה משתמע כי בית המשפט קמא מצא לנכון לייחס לביטוי "נסיבות העניין בכללותן" שבסעיף 21א' לחוק פרשנות מרחיבה, החורגת מעבר לשיקולים הרגילים ששוקל היועמ"ש בבוחנו את האינטרס הציבורי בהעמדה לדין.

29. דומה כי בקביעתו זו נתפס בית-המשפט קמא לכדי טעות, שכן כאשר נחקק סעיף 21א לחוק במקור בשנת 2014, במסגרת תיקון מס' 8 לחוק, היה נוסח התנאי הקבוע בו להפעלת סמכות היועמ"ש: "**כי קיים עניין לציבור בהעמדתו לדין**". בהמשך, בתיקון מס' 10 לחוק משנת 2018, נקבע הנוסח הנוכחי: "**כי נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו לדין**". תיקון אחרון זה חוקק במסגרת תיקון מס' 82 לחסד"פ, בו

הוחלפו באופן גורף ביטויים בדבר "היעדר עניין לציבור" בביטויים מתאימים יותר, הנוגעים להתאמת מכלול הנסיבות לקבלת החלטה מסוימת. כפי שעולה בבירור מהצעת החוק בנושא זה (ראו עמ' 56-58 לדברי ההסבר להצעות חוק הכנסת 748 מיום 25.12.17), ביסוד החלפת הנוסח עמד הרצון למנוע ממתלוננים עגמת נפש, כתוצאה מניסוח בלתי מדויק של עילת הסגירה, ובפן המהותי אין בתיקון הנוסח כדי להשפיע על מהות השיקולים העומדים מאחורי הביטויים עצמם.

30. הנה כי כן, הביטוי "**נסיבות העניין בכללותן**" שקול לביטוי "**עניין לציבור**", וכפי שמחויב היועמ"ש לשקול את מכלול הנסיבות הרלבנטיות בטרם יבקש לחדש את ההליכים לפי סעיף 21 לחוק, כך מחויב הוא לעשות לפי סעיף 21 לחוק, כחלק מהחלטתו החדשה "**להורות כי הנאשם יועמד לדין על העבירה שבה הואשם**". האבחנה בין הסעיפים, אינה נעוצה אפוא בסוגיה זו, ועמדתו של בית המשפט קמא בהקשר זה אינה יכולה להתקבל.

31. נוסף ונציין כי מסקנה זו מתחייבת לא רק לנוכח הניתוח המשפטי הנ"ל, אלא גם מכוחם של ההיגיון והשכל הישר, שהרי אם קיימות נסיבות המצדיקות הימנעות מחידוש ההליכים, ראוי יהיה שהיועמ"ש יביא אותם בחשבון ויחסי להם את המשקל המתאים, וזאת בין אם הנאשם סיים את הטיפול הכפוי, שאז חידוש ההליכים מעוגן בסעיף 21 לחוק, ובין אם הוא מצוי עדיין תחת טיפול מרפאתי והחידוש הוא מכוח סעיף 21 לחוק.

32. אם ניקח, לשם הדוגמה, את המקרה שלפנינו, הרי שמבדיקה עדכנית שערכה לבקשתנו ב"כ המערער, עולה כי כיום המערער אינו מצוי עוד תחת הצו לטיפול מרפאתי שניתן בעבר. פירוש הדבר הוא כי במועד הנוכחי חוסה עניינו תחת הוראת סעיף 21 לחוק, והיועמ"ש מוסמך לחדש את ההליכים נגדו ללא כל מעורבות של בית המשפט. האם פירוש הדבר הוא כי כעת פטור היועמ"ש, במסגרת הפעלת שיקול הדעת, להתעלם מ"נסיבות העניין בכללותן"? האם רשאי הוא שלא לשקול את מכלול השיקולים שהיה שוקל אילו מדובר היה בחידוש הליכים לפי סעיף 21א? נדמה כי התשובות השליליות לשאלות אלו מובנות מאליהן, ונזכיר שוב את הוראת סעיף 62(א) לחסד"פ המורה על שקילת מכלול הנסיבות הרלבנטיות במסגרת כל החלטה על העמדה לדין.

33. מהם, אם כך, בכל זאת, הטעמים להבחנה בין שני המצבים שהזכרנו, זה שבסעיף 21 וזה שבסעיף 21א? על מנת להכריע בסוגיה זו ראוי יהיה להזכיר כי לאחר הוצאת צו לפי סעיף 15(א) לחוק עשויים להתקיים למעשה שלושה מצבים שונים: הנאשם עשוי להיות משוחרר מכל תנאי, הוא עשוי להיות תחת צו לטיפול מרפאתי כפוי והוא עשוי להימצא תחת צו אשפוז כפוי. במקרה הראשון, רשאי היועמ"ש להורות על העמדתו המחודשת לדין, מבלי שהוא נדרש לפנות כלל לבית המשפט. לגבי המקרה האחרון החוק שותק, אך מכלל ההן ניתן ללמוד על הלאו, וברי כי כל עוד מוחזק הנאשם באשפוז כפוי לא יחודש נגדו כתב האישום. במקרה הביניים, הוא המקרה שבפנינו, בו מצוי הנאשם בטיפול מרפאתי כפוי, מתיר סעיף 21א ליועמ"ש לחדש את ההליכים, אך מתנה זאת בהגשת בקשה לעיון חוזר בסוגית הכשירות הדיונית.

34. מתוך פרספקטיבה זו על שלושת המצבים ניתן להסיק את העילות להבחנות שבהוראות המחוקק בדבר חידוש ההליכים, לגבי כל אחד ואחד מהם. עילות אלו נעוצות בשאלת תוקפו של הצו המקורי לפי סעיף 15(א), ובהנחות בדבר מצבו הנפשי של הנאשם לנוכח טיב הטיפול לו הוא נזקק. כאשר מדובר במי ששוחרר באופן

מלא על ידי הוועדה הפסיכיאטרית, תוקף הצו שהוצא בבית המשפט הסתיים, וקיימת הנחה כי מצבו הנפשי שפיר, כך שאין מניעה לחדש את ההליכים נגדו. מנגד, במצב הקיצון האחר, כאשר מדובר במי שמוחזק עדיין מכוח הצו באשפוז כפוי, ההנחה היא כי לא חלה עדיין הטבה במצבו ועל כן אין מקום לשקול כלל את חידוש ההליכים.

35. במקרה הביניים, לעומת זאת, מדובר במי שמצוי בטיפול מרפאתי כפוי ואינו נזקק עוד לאשפוז כפוי. הדעת נותנת כי מצבו הנפשי כבר אינו כה סוער, וכאשר מונחות לפני היועמ"ש אינדיקציות לכך שכשירותו הדיונית שוקמה עשוי הוא, לאחר שקילת מכלול הנסיבות והנתונים, להגיע לכדי מסקנה כי ראוי יהיה לחדש את ההליכים. אלא שבמקרה מעין זה, עומד ותלוי עדיין הצו שהוציא בית-המשפט לפי סעיף 15(א) ושרירה וקיימת החלטת בית המשפט לפיה הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין. לפיכך, בטרם רשאי יהיה היועמ"ש לחדש את ההליכים נדרש כי בית-המשפט, שרק הוא מוסמך להכריע בשאלת הכשירות הנפשית, יבחן את מצבו העדכני של הנאשם ויחליט האם השתנו הנסיבות אם לאו. ככל שימצא כי לנוכח מצבו הנפשי העדכני של הנאשם אין הוא כשיר עדיין לעמוד לדין, לא יחודשו ההליכים, ואם יוחלט כי השתנו פני הדברים כך שכיום, בשונה ממועד הוצאת הצו, הנאשם כשיר - יאושר חידוש ההליכים.

36. אלו הם אפוא הטעמים להבחנה בין הוראות הסעיפים שבמחלוקת, וזה הוא גם המענה לתיית בית המשפט קמא מדוע לא נקבע סעיף אחד אשר יחול על כלל הסיטואציות בהקשר של חידוש ההליכים. בסיטואציה המוסדרת בסעיף 21 לחוק, הנאשם משוחרר מכל טיפול כפוי, הצו שהוצא לפי סעיף 15(א) לחוק מוצה והקביעה בדבר היעדר כשירות דיונית כבר אינה בתוקף. לעומת זאת, כאשר מדובר במי שעדיין מטופל בכפייה, הצו עדיין בתוקף וכך גם קביעת בית-המשפט בדבר היעדר כשירות, ועל כן נדרשת קביעה חדשה של בית-המשפט לפיה הנאשם כשיר כיום לעמוד לדין, בטרם יחודשו ההליכים.

37. הפנייה לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר מתמקדת לכן, על פי לשונו הברורה של החוק, **"בהחלטה כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה"**, הא ותו לא. בית המשפט כלל אינו נדרש, על פי לשון הסעיף, ועל פי הגיונם של דברים, לבחון את התנאים המקדימים להגשת הבקשה, אשר מופנים כלפי היועמ"ש ולא כלפי בית המשפט. בתוך כך, בית-המשפט אינו נדרש לשאלה האם **"יש יסוד סביר להניח כי הוא (הנאשם) מסוגל לעמוד לדין"**, שהרי במסגרת הבקשה עליו להכריע בשאלת הכשירות הדיונית ולא רק לקבוע אם יש **"יסוד סביר להניח"** שהוא כשיר. בדומה, וראו ההרחבה בנושא זה בהמשך, אין הוא אמור לבחון אם **"נסיבות המקרה בכללותן מתאימות להעמדתו לדין"**, שכן מדובר בשיקול המונח כולו לפתחו של היועמ"ש, בדומה לכל מקרה אחר של העמדה לדין.

38. אותה תמונה ממש מצטיירת גם מדברי ההסבר להצעת החוק הממשלתית שהובילה לחקיקת סעיף 21א לחוק (ראו עמ' 670-671 להצעת חוק הממשלה 673 מיום 19.3.2012). כמפורט שם, נדרש המחוקק להוספת סעיף זה בשל אי הבהירות ששררה בדבר האפשרות לחדש את ההליכים נגד נאשם המצוי עדיין תחת צו לטיפול מרפאתי כפוי, שהרי הצו עדיין שריר ועומד וכך גם ההחלטה בדבר היעדר הכשירות. אלא שכאמור בדברי ההסבר, ייתכנו מקרים שבהם, עם חלוף הזמן, נאשם שנמצא בלתי כשיר בעבר יהיה מסוגל לעמוד לדין, למרות

שהטיפול הכפוי בו טרם הסתיים. בסיטואציות מעין אלה עשויים להימצא לעיתים מקרים בהם מוצדק יהיה להורות על חידוש ההליכים בעבירות בגין היה מצוי בטיפול. למקרים מיוחדים אלה ניתן מענה באמצעות הכללים החקוקים בסעיף 21א לחוק.

39. בהתאם להוראות הסעיף, האיזון בין השיקולים הנוגדים נמצא על דרך של חיוב היועמ"ש, לאחר שהשתכנע כי מדובר במקרה בו יש יסוד להנחה שהנאשם שב להיות כשיר וכי קיים עניין לציבור בחידוש ההליכים נגדו, לפנות לבית המשפט אשר יקבע האם אכן כשיר הנאשם כיום לעמוד לדין, לאחר שתתקבל חוות-דעת פסיכיאטרית עדכנית. ובלשון דברי ההסבר עצמם: **"אמצעי הביקורת הקבועים בסעיף המוצע - החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה לפנות בבקשה לבית המשפט לקבוע שהנאשם מסוגל לעמוד לדין, קבלת חוו"ד פסיכיאטרית והחלטת בית המשפט - יש בהם כדי להביא לכך שיוחלט על כך שנאשם אשר מצוי תחת צו לטיפול מרפאתי מסוגל לעמוד לדין, רק במקרים המתאימים, ולאחר שנשקלו השיקולים הרלוונטיים השונים".**

40. הוראת סעיף 21א נועדה אפוא ליתן מענה מאוזן ושקול למצב המשפטי המורכב של אדם אשר מצוי עדיין תחת צו לטיפול מרפאתי כפוי, לאחר שנמצא בלתי כשיר לעמוד לדין, אך קיימות בעניינו נסיבות המצדיקות חידוש ההליכים הפליליים נגדו כאשר תשוקם מסוגלותו לעמוד לדין. כאשר יקום יסוד סביר להניח שמסוגלותו זו שוקמה, ישקול היועמ"ש את מכלול הנסיבות והאינטרסים, כפי שהוא עושה לגבי כל מקרה של העמדה לדין, אך גם אם ישוכנע כי הנסיבות מצדיקות העמדה מחודשת לדין, לא יוכל להורות על כך בטרם ישוב בית-המשפט ויכריע בשאלת הכשירות הדיונית.

41. רק אם ימצא בית המשפט, לאחר קבלת חוות-דעת עדכנית, כי הנאשם מסוגל כיום לעמוד לדין, יחודשו ההליכים. במקרה מעין זה, תישמט התשתית המשפטית תחת הצו שניתן במקור, ועל כן ישוחרר הנאשם מהטיפול המרפאתי בו היה נתון מכוח אותו צו. לפיכך, הוראת סעיף 21א(ד) אינה אלא תוצאה ישירה ומתחייבת של חידוש ההליכים וביטול הקביעה בדבר העדר כשירות דיונית, ואין לראות בה בסיס להרחבת היקף שיקול הדעת של בית-המשפט.

42. אמור מעתה, סמכותו של היועמ"ש לקבוע כי נסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדה מחודשת לדין וסמכות בית המשפט לקבוע האם הנאשם עדיין אינו מסוגל לעמוד לדין, כפי שנקבע בעבר, או שחלה הטבה במצבו והוא כשיר כיום לעמוד לדין, הן סמכויות נפרדות, אשר אינן תלויות זו בזו או כפופות זו לזו. כפי שהובהר לעיל, אין כל הצדקה, בהוראות הדין או בהיגיון, לכך שהיקף וטיב הביקורת השיפוטית על החלטת היועמ"ש להעמיד לדין יהיו שונים כאשר מדובר בנאשם מהשורה, במי שטופל בכפייה ושוחרר מהטיפול ובמי שעדיין מצוי תחת צו טיפול מרפאתי.

43. ודוק, ברי כי מצבו הנפשי של אדם והטיפול לו הוא נזקק הם נתונים בעלי משמעות במכלול השיקולים שעל היועמ"ש לשקול בבואו להעמיד אדם לדין, אך אין פירושו של דבר כי כאשר מדובר בחולה נפש, מטופל או שאינו זקוק עוד לטיפול, משתנים הכללים הנוהגים בדבר היקף וטיב הביקורת השיפוטית המופעלת על החלטות

היועמ"ש בדבר העמדה לדין.

44. כפי שציין אף בית המשפט קמא, הלכה היא כי אין בית המשפט מתערב בשיקולי העמדה לדין, אלא במקרים מצומצמים וחריגים ביותר. כך פסק, וחזר ופסק, בית המשפט העליון, מזה שנים, בכל פעם שעלתה לפניו הטענה בדבר פגמים שנפלו בהחלטה בדבר הגשה, או הימנעות מהגשה, של כתב אישום בפרשה כלשהי. הנה כך למשל באו הדברים לידי ביטוי בבג"צ 5752/17 פלונית נ' פרקליטות המדינה [9.9.19] (ההדגשה אינה במקור):

"החלטת התובע על הגשת כתב אישום היא למעשה החלטה מינהלית, אשר כפופה לביקורת שיפוטית לפי העילות המוכרות במשפט המינהלי. במסגרת זו, בחינת סבירות ההחלטה כרוכה בשאלות האם נשקלו כל השיקולים הרלבנטיים לקבלת ההחלטה, והאם ניתן משקל הולם לכל אחד מהם (ראו: בג"ץ 3405/12 פלונית נ' מדינת ישראל (30.12.2012) (להלן: עניין פלונית); דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ב 750-751 (2010))."

בהקשר זה, הלכה ידועה היא כי בית משפט זה לא יטה להתערב בהחלטות הנוגעות להעמדה לדין פלילי, אלא במקרים חריגים ביותר, בהם ההחלטה לוקה בעיוות מהותי, או בחוסר סבירות קיצוני (ראו: בג"ץ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485 (1990); בג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מח(5) 573, 582 (1994); עניין פלונית; בג"ץ 142/14 עמר נ' פרקליטות מחוז ת"א [פורסם בנבו] (05.05.2014) (להלן: עניין עמר); בג"ץ 143/12 ג'ילאני נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (20.07.2014) (להלן: עניין ג'ילאני); בג"ץ 6064/17 התנועה למשילות ודמוקרטיה נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (02.07.2018))."

45. אלו הם פני הדברים כאשר מדובר בהתערבות בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק בעתירות המופנות כלפי שיקול דעת היועמ"ש, אך מהו הדין כאשר מדובר בביקורת שיפוטית מצידה של הערכאה הדיונית בגדרו של ההליך הפלילי? שאלה זו נדונה אך לאחרונה בהרחבה בבית המשפט העליון, במסגרת רע"פ 7052/18 מ"י נ' רותם [5.5.20], ונקבע בה, בדעת רוב, כי בית המשפט אינו רשאי לבחון את סבירותה של ההחלטה להעמיד אדם פלוני לדין, בגדרה של "דוקטרינת הביקורת המנהלית", ולהורות על ביטול כתב אישום שהוגש "בחוסר סבירות".

46. בנימוקיו ציין, בין היתר, כב' השופט סולברג, והדברים כאילו נכתבו גם לענייננו: **"בית המשפט הדן בבירור אשמתו של נאשם, אינו חשוף לחומרי הגלם שעליהם ביסס התובע את החלטתו; לא לחומרי החקירה, גם לא לרישומי הפלילי. מהו אפוא הבסיס הראייתי שעליו יסתמך בית המשפט, עת יעביר תחת שבת ביקורתו את סבירות שיקול הדעת של רשויות התביעה?"**

47. כפי שהובהר בעניין רותם הנ"ל, **"החלטת התביעה על העמדת חשוד לדין - אינה מכוסה מעינו הפקוחה**
עמוד 11

של בית המשפט המברר, אך די בכלי הביקורת המסוימים מתחום המשפט המנהלי אשר הוטמעו במשפט הפלילי מכוח הוראות החוק והפסיקה, כדי ליתן מענה הולם לצרכים, ואין מקום להרחיבם באמצעות אותה דוקטרינה חדשה של "ביקורת מנהלית":

"סיכומם של דברים: שלושה כלי ביקורת מתחום המשפט המנהלי ניתנו לה, לערכאה המבררת בפלילים: האחד - נועד לבטל אישומים אשר הוגשו בחוסר סמכות, בניגוד לדין (סעיף 149 לחס"פ); השני - מאפשר לבקר את כשרותן של הראיות השונות (כלל הפסילה); השלישי - עניינו בפיקוח על התנהלותן של רשויות האכיפה והתביעה, אם עינו דין, התרשלו, הפלו, פעלו בשרירות או בחוסר תום לב, קיפחו זכויות נאשמים וחשודים (הגנה מן הצדק)."

48. בית המשפט הדן בהליך הפלילי אינו אמור אפוא לבחון ולבקר כלל את סבירות החלטת היועמ"ש בדבר העמדה לדין בכלל וחידוש הליכים בפרט. על פי המפורט בהחלטתו, סבר בית-המשפט קמא כי בבואו לדון בבקשה לעיון חוזר לפי סעיף 21א לחוק, אין הוא עוסק כלל בביקורת שיפוטית על העמדה לדין, ועל כן כללים אלה אינם חלים עליו, אך דומה כי לא ניתן לפרש את נימוקיו ומסקנותיו של בית-המשפט קמא אלא כהתערבות מובהקת בשיקולי העמדה לדין.

49. עיון בהחלטה מלמד על כך, שבית-המשפט קמא סבר שאין מקום לחידוש ההליכים בשל חלוף הזמן, המעצר בו שהה הנאשם, הטיפול שעבר, חלקו באשפוז וחלקו באופן מרפאתי, התקלה שנפלה בחוות-הדעת השנייה ונישואיהם של הנאשם והמתלוננת. כפי שניתן לראות, המדובר בצבר שיקולים שאין בינם לבין סוגיית הכשירות הנפשית בעטיה פנה היועמ"ש לבית-המשפט דבר וחצי דבר, והם נטועים כולם עמוק בגדר מכלול הנסיבות ששוקל היועמ"ש דרך קבע בבואו לגבש החלטה בדבר העמדה לדין לצד נסיבות רבות נוספות דוגמת טיב המעשים וחומרת העבירות. נזכיר, כי לעיני היועמ"ש מונח גם מידע אשר אינו מצוי כלל בידעתו של בית המשפט דוגמת התשתית הראייתית, העבר הפלילי, קיומם של מאסרים מותנים וכיו"ב.

50. התוצאה היא כי החלטת בית המשפט קמא אינה יכולה לעמוד, הן משום שהיא חורגת מגדרה של הסמכות המוקנית לבית-המשפט בסעיף 21א לחוק, הן משום שהיא מסיגה, באופן קיצוני ובניגוד להנחיות הפסיקה, את גבולו של שיקול הדעת המוקנה ליועמ"ש. משהתקבלו חוות-הדעת השלישית והודעת ההבהרה בעקבותיה, והצביעו על כך שכעת כשיר הנאשם לעמוד לדין, ומשאיש מהצדדים לא חלק על תוקפה של מסקנה זו, היה על בית המשפט לקבוע כי הנאשם מסוגל לעמוד לדין ולהתיר את חידוש ההליכים, ולא היה מקום לדחות את הבקשה לעיון חוזר מטעמי סבירות, הנשענים גם הם על היכרות חלקית בלבד עם כלל השיקולים הרלבנטיים.

51. במהלך הדיון שנערך לפנינו טענה בא כוחו המלומדת של המשיב כי פרשנות כגון זו שאימצנו לעיל פירושה כי בית המשפט, בבואו להפעיל סמכותו בגדר סעיף 21א לחוק, מהווה אך משום "חותמת גומי", וככל שמתקבלת חוות-דעת פסיכיאטרית עדכנית לפיה הנאשם כשיר לעמוד לדין, מסתיים תפקידו והוא מחויב להיעתר לבקשת היועמ"ש. על כך נשיב ונבהיר כי בדומה לאופן בו מפעיל בית-המשפט את סמכותו לקבוע דבר קיומה או

היעדרה של כשירות דיונית לעמוד לדין לפי סעיף 15(א), כך מצופה שיפעל גם בבואו לבחון את הבקשה לעיון חוזר לפי סעיף 21א.

52. קבלת חוות-הדעת העדכנית מהווה שלב ראשון בהליך המתקיים לפני בית המשפט, אך אין היא בגדר סוף פסוק. לא פעם מסכימים אמנם הצדדים למסקנות המקצועיות המפורטות בחוות הדעת ועל כן הדיון בה קצר ותכליתי, אך ההכרעה בסוגיות הללו נתונה תמיד לשיקול דעתו של בית המשפט, והיא עשויה לדרוש הצגת ראיות, שמיעת טיעונים מפורטים ומתן החלטה מפורטת ומנומקת. ראו לעניין זה דברי בית-המשפט העליון בע"פ 7747/08 גילין נ' מ"י [5.8.2010]:

"ההחלטה בשאלת מסוגלותו של נאשם לעמוד לדין היא הכרעה משפטית הנתונה בידי בית המשפט [ראו: עניין אבנרי, בפסקה 6 לפסק הדין; עניין גולה, בפסקה 11 לפסק הדין]. בבואו להכריע בשאלה זו, נעזר בית המשפט בחוות דעת של מומחים בתחום הפסיכיאטריה. יחד עם זאת, בית המשפט אינו כבול לקביעות שנקבעו בחוות דעת זו או אחרת, בייחוד כשמדובר במצב בו קיימות חוות דעת סותרות. על בית המשפט לבחון את טיבן של חוות הדעת ואת אמינותן במבחנים של מהימנות והגיון ולהכריע איזו מן התיזות המוצעות מתיישבת עם המציאות העובדתית המוכחת [ראו: ע"פ 597/88 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 221, 243 (1992); ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(5) 724, 734 (2004) (להלן: עניין ברוכים)]. יתרה מכך, החלטתו של בית המשפט מבוססת גם על שיקולים "חוץ רפואיים" כגון התרשמותו מן הנאשם [ראו: קדמי, בעמוד 1977].

כך, בבוחנו את כושרו של נאשם לעמוד לדין, יבדוק בית המשפט האם מסוגל הנאשם להבין את מהות הליכי המשפט ויכול הוא לעקוב אחריהם באופן מושכל; האם מסוגל הנאשם להעריך כראוי את מהות האשמה ואת מצבו כנאשם; האם מסוגל הוא לייפות כוחו של עורך דין על מנת שייסיע לו בהגנתו והאם מסוגל הוא להבין את תוכן, את משמעותן ואת השלכותיהן של הראיות המובאות נגדו [ראו: ע"פ 237/67 כחלה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כב(1) 182, 192-193 (1968); ע"פ 392/67 אבו צעלוק נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כב(1) 423, 427 (1968); בש"פ 92/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 240, 252-253 (2000); עניין גולה, בפסקה 10 לפסק הדין; עניין חג'ג', בפסקה 19 לפסק הדין]."

53. מלאכה רבה עשויה לפיכך להיות מנת חלקו של בית המשפט בבואו להכריע בבקשה לעיון חוזר לפי סעיף 21א לחוק, ואין בעובדה שבמרבית המקרים מאמצים שני הצדדים את ממצאי חוות הדעת כדי להפוך את בית המשפט ל"חותמת גומי". אלא, שכפי שהבהרנו לעיל, מלאכתו של בית המשפט בהליך שכזה מתמצה בבחינת מצבו הנפשי העדכני של הנאשם ובקביעה האם שב הוא להיות כשיר לעמוד לדין. בית המשפט בהליך הפלילי אינו מוסמך לבחון את סבירות ההחלטה להעמיד לדין, ואין בהוראות המפורטות בסעיף 21א כדי להוביל למסקנה אחרת או להחרגת המצב אותו מסדיר הסעיף מהכלל הרחב בדבר היעדר התערבות בשיקול דעת היועמ"ש. ככל שסבורה ההגנה כי במקרה כזה או אחר, כמו המקרה שלפנינו, מתעוררים שיקולים המצדיקים עמוד 13

הימנעות ממיצוי הדין עם הנאשם, רשאית היא לעורר סוגיות אלה בהתאם לכלים המנהליים המוקנים לה בהליך הפלילי העתידי, ובראשם טענת ההגנה מן הצדק, על סעדיה המגוונים, לרבות ביטול כתב האישום במקרים המתאימים.

54. לאור כל האמור לעיל, אנו מקבלים את גישת המערערת לפיה, שגה בית-המשפט קמא בפרשנות שהעניק לסעיף 21א' לחוק, והיה עליו לקבל את הבקשה לעיון חוזר מאחר ואין מחלוקת שהמשיב מסוגל לעמוד לדין. לאור ההבהרה שהתקבלה, ולפיה המשיב אינו נתון עוד תחת צו מרפאתי, הכרעתנו זו הפכה במידה רבה לתיאורטית, אך בכל מקרה חזקה על היועמ"ש שישקול את כל השיקולים הנדרשים - לרבות חלוף הזמן, תקופת האשפוז והטיפול המרפאתי - לצורך חידוש ההליכים בעניינו של המשיב.

המזכירות תמציא את פסק-הדין לאלתר לב"כ הצדדים, וב"כ המשיב תעבירו למשיב.

ניתן היום, כ"ג כסלו תשפ"א, 09
דצמבר 2020, בהעדר צדדים.
דנה מרשק מרום, שופטת, אב"ד

יורם צלקובניק, שופט עמית
חגי טרסי, שופט